

gravi scandalo aut sine gravi damno alieno aut proprio, neque cum Officio potest conciliari: quæ ubi concurrant, censetur adesse impotentia moralis, ideoque obligationis cessatio. Sic excusantur Parochi, qui occupantur tota die in cura infirmorum; cum eam haud possint differre: item Confessarii, qui per totam diem Confessiones excipiunt, quas omnino non possunt ad aliud tempus protrahere: item concessionatores, si tamen nequeunt omittere concessionem sine scandalo, aut infamia. Non vero excusantur qui studio vacant; secus actum esset de hac recitatione: hinc contraria propositione sub n. 21 ab Alexandro VII damnata est.

Qui tamen prævidet occupationem sibi in die obventuram, quæ stare nequeat cum recitatione, ut longum iter et aspernum, tenetur Officium si ejus jam incœperit obligatio, in antecessum recitare, v. g. summo mane, casu quo nequeat reliquis diei horis; quia jam summo mane contraxit obligationem recitandi totum Officium. Ex quo merito inferunt, rarissime contingere, quod Officium omitti possit propter occupationem. — Diximus, *si ejus jam incœperit obligatio*; quia nemo tenetur prævenire illius præcepti implementum, quod nondum existit. Sic valde probabile apparet cum Elbel, Holzman et Sporer, quod ille, qui non potest recitare Matutinum die sequenti, minime teneatur die antecedenti id agere; quia præcepti obligatio nondum incœpit; et licet permittatur recitari, id tamen non ex præcepto, cum nondum urgeat, sed ex privilegio inductum est, quo nemo ligatur.

6. *Dispensatio*: supremus Pontifex absolute, et etiam sine causa potest valide dispensare, licet agatur de Beneficiato: quia hæc obligatio (uti docent cum Benedicto XIV) non est de jure naturali, sed tantum positivo Ecclesiastico, a quo bene valet dispensare¹. Episcopus autem dispensare non

¹ *Notificatione* xix. — In Bulla *Pastor bonus* idem Pontifex habet, § 50: *Major Pœnitentiarius super recitatione divini Officii seu Horarum Canoniarum propter aliquam impossibilitatem seu moralem difficultatem, dispensandi cum commutatione in alias preces vel orationes vel alia pia opera, earumque seu eorum injunctione, habeat facultatem. Quæ opera si omittantur, adhuc Beneficii fructus sunt restituendi, ac si ipsum Officium omitteretur: nam dispensatio cum commutatione reddidit quidem facilior-*

potest, nisi cum causa, et cum aliquo particulari, atque ad breve tempus: sic fert recepta ubique consuetudo: causa erit, quando dubitatur de morali Clerici impotentia. Hanc autem facultatem valet Episcopus exercere etiam per Vicarium suum generalem, modo tamen speciale illi mandatum eam in rem elargiatur; nam ex generali commissione non ipsi committuntur, nisi quæ sunt de jure Episcopi ordinario et proprio.

Hinc versus:

*Quem Papa dispensat, multus labor opprimit, æger,
Qui timet, aut oculis, Officioque caret.*

DISPUTATIO SECUNDA DE ACTIBUS RELIGIONIS EXTERNIS

CAPUT PRIMUM

DE ADORATIONE

237. Adoratio est actus, quo quis propriam submissionem alteri exhibet, in testificationem ipsius excellentiae ipsum reverendo, v. g., genuflectendo ante illum. Alia est civilis seu politica, alia sacra seu religiosa; illa exhibetur supremis principibus propter excellentiam status quam præ aliis habent: hoc sensu Nathan adoravit David regem¹, et sic Cardinales adorant Papam vix electum. Ista alicui exhibetur ob

rem, at non abstulit conditionem faciendi fructus suos; esto etiam quod opera commutationis sint non ita gravis momenti. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 1035; et l. IV, n. 159.

¹ *III Reg.* l. — V. S. Thomas, 2, 2. q. 84 et seqq. — L. Ferraris, *Bibliotheca canonica*, etc., v^o *Cultus Sanctorum*. Et Dogmaticæ tractatores, passim.

ejus sacram et supernaturalem excellentiam ; et talis est adoratio quæ exhibetur Deo, B. Virgini et Sanctis. Ceterum ut omnis tolleretur æquivocatio, usus invaluit, ut solus cultus Deo debitus, dicatur *adoratio* ; cultus vero quæ B. Virgini et Sanctis tribuitur, *veneratio* vocetur. Item cultus distingui cœpit in *latriam*, in *hyperduliam*, in *duliam*; primus qui Deo, alter qui Virgini matri, tertius qui Sanctis tribuitur.

Adoratio secundum se actum corporalem non importat ; nam Angeli qui incorporei sunt, adorant Deum ; item et nos sola mente illum adorare possumus. Attamen hæc adoratio pro nobis non sufficit ; quia cum ex anima et corpore simus compositi, exhibere debemus Deo submissionem tum mentis per actus internos, tum corporis per actus externos, ut ita totum nostrum esse illi submittamus.

CAPUT SECUNDUM DE VOTO

Art. I. — De voti definitione, honestate et divisione.

238. Q. 1. *Quid est votum ?*

R. Votum, prout est actus Religionis externus, definitur a D. Thoma : *Promissio deliberata Deo facta de bono meliori et possibili*¹.

1. *Promissio*, id est talis actus voluntatis, quo quis erga Deum se obstringit ad aliquid agendum, vel omittendum. Et sic distinguitur votum a simplici proposito : qui enim proponit, intendit quidem facere quod proponit ; non intendit tamen in se assumere obligationem illud præstandi ne sub levi quidem.

2. *Deliberata* : votum enim est lex, et quidem per se gravis, quam vovens sibi ipse libenter imponit : atqui nemo censetur crita sufficientem animi deliberationem sese obligare.

¹ 2, 2, q. 88, a. 1. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 194.

3. *Deo facta* : est enim votum actus Religionis, et quidem latreuticus, id est soli Deo debitus. Cum ergo Catholici quædam vovent B. Virgini ceterisque Sanctis, id est hoc sensu, quod nempe vota nuncupant B. Virgini, et Sanctis tanquam testibus, patronis et adjutoribus.

4. *De bono meliori et possibili*. *De bono*, alioquin non esset Deo gratum ; *de bono meliori*, promissio enim quæ impedit majus bonum, sub hoc respectu de cultu Dei detrahit, nec potest esse illi grata ; *de bono possibili*, nam promissio de re impossibili est ridicula et stulta.

239. Q. 2. *An votum sit res bona, honesta et sancta ?*

R. Lutherus et Calvinus docuerunt, votum tale quidem esse, si fiat de iis, quæ jam in lege præcepta sunt, adque ex animo illa expeditius exequendi ; sed esse rem illicitam, turpem et impiam, si fiat de iis, quæ in lege minime præcepta sunt, et ex solo motivo colendi Deum, uti sunt v. g. vota Monachorum. Sed falluntur : sane Apostolus sic scribit de viduis, quæ postquam continentiam Deo vovissent, nubere iterum cupiebant : *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*². Hic profecto agitur de re, quæ minime præcipiebatur in lege, nempe de continentia perpetua in illo statu viduitatis servanda ; atqui tamen voti materiam constituebat, et Apostolus eam habuit uti bonam, honestam et sanctam, ita ut damnationis sententiam edixerit contra mulieres, quæ votum illud voluissent infringere. Hinc in ipsa Scriptura, nulla votorum distinctione facta, de omnibus votis generaliter dicitur : *Redde Altissimo vota tua : si quid vovisti Deo, ne moreris reddere*³. Deinde si res ita non esset, cur Ecclesia, columna veritatis, vota non solum semper admisit, sed et plurimum commendavit⁴? Hinc jam a sæculo IV arcebantur in perpetuum a fidelium communione virgines, quæ votum castitatis violaverunt, uti constat ex Concilio Eliberitano.

¹ I Tim. v. — V. Ferraris, *Bibliotheca*, v^o Votum.

² Ps. XLIX; Eccles. V.

³ V. Bergier, *Dictionnaire*, etc., v^o Vœu. Neque dicant hæretici votum adversari libertati Evangelicæ, nam libertas Evangelii est libertas a peccato, non autem a lege, a præcepto, aut a vinculo quocumque, quod fideles majoris perfectionis causa sibi voluntarie possunt imponere.

Accedit populorum consensus; neque sane tantum penes gentem Israeliticam, sed etiam apud ethnicos vota nuncupabantur ad cultum divinum spectantia, cuius quidem rei complura exempla refert Livius. Accedit et ratio; per votum enim magis magisque voluntas nostra firmatur in bono, quod profecto pertinet ad perfectionem virtutis.

240. Ex hoc tria corollaria deducuntur: — 1. opus factum ex voto melius esse opere, quod fit sine voto, tum quia quod fit ex voto, procedit e virtute præstantiori, nempe religione: tum quia sic magis Deo nos submittimus; tum quia propriæ ejus bonitati superaddit bonitatem voti¹; — 2. non tenere votum de *non votando*; quia non est de bono meliori, nisi forte conjunctum sit cum illa conditione: *de consilio Confessarii expostulando*, ad vitandum votum præceps. Si tamen hoc voto non obstante, adhuc deliberare quis voveat, valet secundum votum cum habeat objectum satis validum. Item valet votum de non ludendo etiam ludo honesto; quia actus majoris virtutis est se abstinere etiam ab aliquo actu virtuoso ad maiorem perfectionem; — 3. fideles non esse promiscue avertendos a votis nuncupandis; sed potius in iis recte dirigendos, ne imprudenter voveant, v. g. jejunia sanitatem læsura, eleemosynas facultatibus non accommodatas. Hæc generatim regula tenenda, ut facilius permittantur vota ad tempus, v. g. jejunii ad diem in mense; castitatis ad annum, vel de uno ad aliud Festum (*L*).

241. Q. 3. Quænam est voti divisio?

R. Triplici modo votum spectari potest: nempe tum ratione rei, que promittitur; tum ratione formæ, qua res ipsa promittitur; tum ratione temporis, ad quod se extendit executio rei promissæ.

1. Ratione *rei*, quæ promittitur, votum aliud est *positivum*, aliud *negativum*; aliud *reale*, aliud *personale*, aliud *mixtum*; aliud *liberum*, aliud *necessarium*. — Voto *positivo* promittitur res facienda, v. g., oratio; *negativo* promittitur aliquid omittendum, v. g., jocus. *Reali* promittitur res externa pretio aestimabilis, v. g., calix; *personalis* promittitur personæ actio, v. g., Missæ auditio; *mixto* actio personalis simul et res pretio aestimabilis extra nos posita, ut si voveas peregrinationem cum oblatione calicis. *Libero* res non præ-

¹ S. Thomas, 2, 2, q. 88, a. 6. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, nn. 178 et 210.

cepta promittitur, v. g., religionis ingressus; tandem voto *necessario* promittitur res jam in præcepto, v. g., a venereis abstinentia.

2. Ratione *formæ* qua fit promissio, aliud est votum *absolutum* et *conditionatum*, aliud *solemne* et *simplex*, aliud *reservatum* et *non reservatum*, aliud *expressum* et *tacitum*. — Absolutum fit pure et simpliciter, v. g., voveo eleemosynam. Conditionatum est quando adjungitur conditio, ita ut promissio non habeat vim obligandi, nisi ponatur conditio illa, v. g., voveo peregrinationem, si a morbo convaluero: huc revocatur votum quod vocant *pænale*, cui nempe per modum conditionis adnectitur pœna, v. g., voveo eleemosynam, si iterum ad ludum redibo. Solemne est, quod fit ritibus ab Ecclesia præscriptis, accedente nempe Ecclesia ipsius approbatione, et absoluta in perpetuum acceptatione: tale est votum castitatis, quod Ordinibus sacris adnectitur ac professioni Religiosæ. Simplex nullam habet talēm solemnitatem¹. Reservatum est quod non potest relaxari, nisi a Pontifice: non reservatum, cuius relaxatio haberri potest ab alio Superiore. Expressum, quod verbis exterius profertur, ut ordinarie contingit. Tacitum, quando quis aliquid vult, cui scit votum esse adnexum: tale est votum, quod emittitur ab iis, qui promoventur ad Subdiaconatus Ordinem.

3. Ratione *temporis*, quo comprehenditur executio rei voto promissæ, votum aliud est *temporaneum*, aliud *perpetuum*. — Temporaneum limitatur ad tempus determinatum, v. g., voveo jejunium singulis sabbatis per anni spatium. Perpetuum extenditur ad totam vitam: tale est votum ingredients Religionem approbatam.

Art. II. — De conditionibus ad votum requisitis.

242. Q. 1. Quinam possunt vovere?

R. Omnes possunt vovere, qui sufficientem habent rationis usum, dummodo legitime non impediuntur; isti enim et voti

¹ V. Bouix, *De jure Regularium*, pars I^a, c. II. — Dens, Sylvius, Suarez, Billuart.

naturam cognoscere et cultum Deo exhibere queunt. Cum autem usus rationis præsumatur post septenium; siccirco vota ante septenium emissâ censemur invalida, nisi ex circumstantiis constet usum rationis adfuisse.

Diximus dummodo legitime non impedianter; nam potest quis a voti nuncupatione legitime impediri, etiam post sufficentem usum rationis: 1. auctoritate Ecclesiæ, quando Ecclesia quasdam voventibus imponit conditiones, quibus non servatis, votum est nullum. Sic Tridentinum præscripsit decimum sextum annum completum pro emittenda professione religiosa: ideo nulla esset ac prorsus invalida, si ante id temporis fieret; 2. ratione materiæ, si nempe res voto promissa ad dominium alterius pertineat, uti si filius familiæ voveret de substantia patris; 3. voluntate illius a quo fortasse vovens dependeat, quatenus superioris voluntati subjiciatur: sic, v. g., erit de Religioso relate ad Prælatum suum; de minore relate ad suum tutorem, licet probabilius in hoc ultimo casu votum non sit irritum, sed tantum irritari possit¹.

243. Q. 2. Quænam voluntas ad voti valorem requiritur?

R. Talis ad voti valorem requiritur in voente voluntas, quæ sit vere et proprie se obligandi ad aliquid agendum vel omittendum, ita ut in promissario (scilicet in eo, cui promissio facta est) verum jus enascatur rem voto promissam exigendi. Est enim votum lex quædam privata, quam vovens sibi sponte imponit; atqui sine positiva obligationis inducendæ voluntate lex nulla esse potest. Hinc nudum propositum, quamvis firmissimum, ad voti naturam non sufficit².

Quod si vovens hic et nunc non attendat ad voti obligationem, tunc vel iste conscientis est obligationis, quæ voto inhæret; vel non. Si 1, valide vovet, modo verba votum significantia proferat; quia hoc ipso, quod voluntarie emittit votum conscientis obligationis, censemur implicite ipsam quæ obligationem intendere. Si 2, nullum est votum; nemo

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 251.

² Notandum votum tenere, licet quis dum vovet, velit quidem se obligare, sed nequit vobis vobis implere; nam votum non facit intentio implendi, sed se obligandi.

enim dici potest velle obligationem quam ignorat, cum voluntas non feratur in incognitum. Excipe si iste voluerit modo illo ordinario vovere, quo vovent alii; tunc implicite obligationem ipsam voluisse dicendus esset.

An (quæres) quis possit vovere rem gravem, sed cum voluntate se obligandi tantum sub levi? Utique potest; vovens enim habetur in voto uti legislator: atqui communis opinio est legistatorem præcipere posse rem gravem sub levi. Si quis tamem rem gravem voveat, quin intentioni suæ limites expresse apponat, censemur se obligare secundum rei naturam et materiæ capacitatem, ac proinde sub gravi¹.

244. Q. 3. Quænam advertentia requiratur ad voti valorem?

R. Ad voti valorem requiritur, ut advertentia sit plena et directa: *plena*, qualis nempe requiritur ad mortale; nemo enim præsumitur obligationem ex genere suo gravem imponeare sibi velle, nisi eam plene cognoverit atque elegerit. Hinc votum cum advertentia semiplena, v. g., ex repentino animi motu, vel ex contracta loquendi consuetudine, lingua mentem preveniente, non tenet. *Directa*, ut nempe votum sit in se volitum: hinc vota emissâ in ebrietate, etiam ante prævisa, et sic volita in causa, non sunt valida; quia non sunt volita in seipsis atque directe. Bonum enim non exurgit, nisi ex integra causa: licet malum, id est peccatum oritur etiam a voluntario indirecto, sive a quocumque defectu².

245. Sed (quæres) quid de voto facto ex errore et ignorantia? Error sicut ignorantia in voto versari potest: — 1. circa ipsam voti substantiam, v. g., si quis voveat ingressum in tale Monasterium, putans esse S. Dominici, cum sit S. Francisci: vel dare Ecclesiæ calicem, quem credebas argenteum, et postea cognoscas esse aureum; — 2. circa causam voti finalē: v. g. si quis voveat eleemosynam Titio pauperi elargiendam eo quod sibi sit consanguineus, cum

¹ At nemo potest se obligare per votum ad rem omni parte levem sub gravi; quia materia undequeque levis est capax levis tantum obligationis.—V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 211.

² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, nn. 196 et seqq. Motus iræ raro impedit rationis usum.

tamen non sit ; — 3. circa substantiales circumstantias, circa adjuncta videlicet, quæ substantiam voti ingrediantur, v.g., si quis voeat peregrinationem ad Domum Lauretanam putans illam non distare, nisi triginta leucarum itinere, cum distet tercentum ; — 4. circa circumstantias accidentales, v. g. si quis voeat dare eleemosynam Titio pauperi, quem putabat probum; cum tamen probus non sit. Hisce positis dicimus :

Ad tres primos casus quod attinet, votum in iis emissum nullum est, quia voluntas voventis, quæ est principium obligationis in votis, ferri non potest in incognitum. Ad quartum vero quod spectat, si circumstantiae illæ accidentales sunt magni momenti, ita ut, iis prævisis, votum non fuisset emissum, votum non tenet; quia tales circumstantiae pertinent ad rationem causæ finalis. Secus tenet votum.

246. Q. 4. Quænam libertas requiritur ad votum?

R. Requiritur libertas perfecta, talis nempe, ut in nostra potestate sit votum elicere, vel non; nam votum est actus humanus ac gravissimus ab hominis arbitrio omnino dependens. Cum ideo fortis hæc obligatio sit omnino gratuita, absque plena libertate contrahi nequit.

Quid ergo (dices) de votis factis ex metu? Si agitur de metu levi, probabilius validum erit votum; quia metus levus non potest censeri causa rei tam gravis, quale est per se votum. Item valet, si metus sit gravis sed juste incussus; tunc enim vovens non est rationabiliter invitatus. Iterum valet, si metus gravis non sit ad extorquendum votum incussus: v.g., si quis timens latronis minas mortem minantis, votum Deo faciat cum sufficienti advertentia, ut liberetur, valide votet. Idem est, si metus gravis proveniat a principio intrinseco: hinc valide votet qui ad evitandam mortem, quæ sibi imminet ex morbo, naufragio, peste, etc.; votum deliberate emittit; tunc enim voluntas non necessario determinatur ad votum, sed libere illud eligit uti medium ad periculum illud superandum.

Tota ergo quæstio est de metu gravi ex causa extrinseca injusta. Alii stant pro voti valore; quia est adhuc satis voluntarium; alii certant probabilius pro illius nullitate, cum tota

ratio voti in omnimoda libertate sita sit; neque Deus vult dare vim injustæ coactioni, tale votum acceptando. Quidquid sit de votis simplicibus, certum est vota solemnia per metum gravem injuste incussum esse invalida jure saltem positivo Ecclesiastico, cum ista indigeant magna libertate¹.

247. Q. 5. Quid requiritur ad votum ex parte rei promissæ?

R. Ad votum ex parte rei promissæ tria requiruntur, ut res vota promissa sit de bono, de bono meliori, et de bono possibili.

1. *De bono*, secus votum detraharet Deo: sed nihil refert, si illud lege jam præceptum sit; uni enim vinculo novum addi potest. Ex his patet: votum de re indifferenti esse invalidum, nisi res illa ex circumstantiis vel fine evadat bona; quia tale votum non potest a Deo acceptari, cum ei displaceat *stulta promissio*². Votum autem de re mala non solum est irritum, sed etiam peccatum mortale; et quidem probabilius, etiamsi res illa sit tantum venialiter mala, v. g., mendacium, jocosum; irrogatur enim injuria Deo gravis, cum sit velle, ut malum cedat in honorem Dei: excipe nisi id contingat ob ignorantiam.

2. *De bono meliori*; quia promissio, quæ impedit majus bonum, sub hoc respectu de cultu Dei detrahit: unde non potest esse illi grata. Hoc tamen non est intelligendum compare ad bonum quocumque, alioquin oportet nos Deo promittere debere rem omnium nobis possibilium præstantissimam; sed intelligendum est de bono, quod melius sit ejus opposito: sic, v. g., non esset verum et proprium votum promissio Deo facta de matrimonio contrahendo, licet agatur de ducenda paupere, vel de tollendo peccato alieno, v. g., ducendo meretricem; quia celibatus semper est Deo gratior. Excipe tamen casum peculiaris circumstantiæ, quæ relate ad personam determinatam reddat matrimonium melius quam

¹ V. Ligouri, *Homo Apost.*, tract. V, n. 25; et *Op. Mor.*, l. III, n. 197.

² Eccli. v. Plerumque excusant matres, quæ vovent Deo, ut earum filii continuo ægrotantes ex hac vita commigrent et secum Deus eos in celum suscipiat; cum id agant potius ex simplicitate et compassionis impulsu, quam ex animo malevolo et mortis filiorum desiderio.

continentiam, v. g., ad scandalum aut honorem puellæ contaminatæ reparandum; vel ad bonum publicum promovendum, si, v. g., interest reipublicæ quod princeps nubat, etc. — An vero valeat votum, si quis voeat nubere ob expertam sui fragilitatem, negant Lessius, Fagnanus, Palaus et alii. Verum supposito quod talis nolit uti aliis melioribus remediis, certe et longe probabilius docent Bellarminus, Cajetanus, Navarrus, Salmanticenses, Sanchez, Trullenches, Dens, Viva aliisque tale votum validum esse. Ratio est, quia in hoc casu matrimonium est majus bonum respective: cum ad concupiscentiam sedandam eis, qui alia remedia meliora suscipere nolunt, matrimonium a Deo concessum sit, juxta illud Apostoli: *Melius est... nubere quam uri*¹.

3. Tandem de bono possibili; promissio enim de re impossibili, v. g., manu cœlum tangendi, esset omnino ridicula, illusoria et stulta; *displacet enim ei (Deo) infidelis et stulta promissio*². Adde, hanc promissionem non posse efficaciter intendi: hinc nullum erit ex hac parte votum emissum tam de facto alieno, v. g., si pater voeat filii sui ingressum in Religionem, quia liberum factum alterius non est in potestate voventis; quam etiam de facto proprio moraliter vel physice impossibili, v. g., si quis votum faciat *nunquam peccandi in genere*; tanta enim est nostra fragilitas, ut moraliter impossibile sit omnia in genere peccata (vel etiam sola et omnia venialia) evitare absque speciali Dei auxilio.

Diximus *nunquam peccandi in genere*; nam verius valeret votum, si esset de vitando omnia mortalia, vel etiam omnia venialia ex perfecta advertentia; quia utrumque ordinario Dei auxilio obtainere potest perfectionis amans. Votum item abstinendi a venialibus absolute in aliqua materia determinata communiter valet, v. g., non mentiendi; quamvis ob nimiam

¹ I Cor. vii. — Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 75; l. III, n. 209. Dices: *Ergo subdiaconus vovens castitatem, posset nubere si non posset se contineare, cum tunc nubere sit illi melius bonum*. Sed respondeatur, quod hic ob bonum commune expedit magis votum in suo robore manere, quam illum sic consulere sue fragilitati. Est certum.

² Eccles. v. — V. Tridentinum, sess. vi, c. xxiii. — V. Bellarminus, l. VI, *De amiss. grat.*, c. x.

executionis difficultatem hujusmodi vota non expediant¹.

248. Quid (dices) de *voto nuncupato ob finem pravum*? Si finis pravus est *ex parte rei quæ vovetur*, quod tunc evenit, quando res voto promissa dirigitur ad finem pravum, ut si ideo voeas jejenum, ut ex illo plausum captes, si voeas centum florenos dare pauperibus, ideo ut litem injustam vincas, votum est invalidum; quia tunc sumitur uti medium ad malum. Idem est si finis sit indifferens, ut si quis voeat jejenum, ut parcat sumptibus. Secus tamen dicendum, si opus pravum non ponatur uti finis voti, sed uti nuda et simplex conditio, v. g., si quis voeat jejenum, si inimicum occidet, si furtum faciet; tunc valet votum, quia impleta conditione posita, honestum est in se votum illud implere. Item valet votum emissum ad obtainendam a Deo sanitatem, vel alia bona temporalia; cum bonum sit a Deo illa sperare.

249. Si vero finis pravus se habeat *ex parte voventis*, scilicet quando non res vota, sed ipse voventi actus dirigitur ad finem pravum, ut si quis ex corde jejenum voeat, sed id faciat elata voce, ut ab aliis commendetur; cum substantiam voti non inficiat, illud validum est: ideo sic voventem poneat de modo, et substantiam retineat. Item validum est votum religionis ingredienda cum intentione emissum, ut ingressus fiat abbas, commode vivat, etc.; cum enim religionis ingressus bonus sit, supponitur vovens, non elegisse illum tanquam purum medium ad malum finem, sed tanquam presuppositum simpliciter acceptasse. Validum item est votum, si quis, v. g., voveret eleemosynam, si ex duello evaserit salvus, si non capiatur in furto, si filius sibi nascatur ex adulterio, etc.; licet enim duellum, furtum, adulterium velle malum sit, tamen his positis, non laeti, non infamari, prolem gigni mala non sunt, sed Dei dona²; et votum non cadit super ista mala, sed super haec bona considerata (ut suppono) non quatenus media ad malum, sed quatenus in se bona sunt, etsi aliunde conjuncta cum causa mala².

Art. III. — De voti obligatione.

250. Q. 1. *An votum sit obligatorium?*

R. Affirmative, votum obligat sub peccato. Probant:

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 205. — Laudabile tamen est propositum (non votum) omnia peccata vitandi, quod emittere solent Christiani, etsi interdum deficient; proponendo majora vitamus, et ipsi nobis quasi vim inferimus, ut quod animo promittimus, effectu compleamus. Vel majus proponimus, ut minus saltem efficiamus, exemplo eorum (ait Perrone, *De gratia*) qui sagittas ad scopum emitunt; solent eas altius dirigere, ut optatum punctum attingant. — ² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 206. — *Bible de Vence*: dissert., vol. II, sur le vœu de Jephthé.

1. Scripturæ, ubi legitur: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus Deus tuus: et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere, displicet enim ei infidelis et stulta promissio*⁴; 2. Patres: D. Augustinus ait: *Quia vovisti, jam te obstrinxisti; aliud tibi facere non licet.* Iterum idem Sanctus: *Vovere est voluntatis, sed reddere necessitatis*⁵. Et D. Thomas: *Hæreticum est asserere votum non obligare*⁵. Ratio: promissio enim facta homini certe obligat: quanto magis facta Deo? Hinc vulgare illud: *Verba ligant homines.*

Obligatio autem voti gravis est in materia gravi: levis in materia levi; votum enim legem imitatur, quæ quidem obligat juxta materiæ capacitatem⁶. Neque dicas, juramentum assertorium pro certo obligare sub gravi etiam in materia levi; etenim disparitas est, quod in juramento Deus ipse inducit testis, cui semper fit gravis injuria, si veritas desit; in voto autem homo se libere sua lege obstringit. — Porro materia gravis existimatur, si ad honorem Dei, vel ad proximi aut ipsius voventis utilitatem notabiliter influat, ita ut si ab Ecclesia præciperetur, obligaret utique sub gravi. Si quis, v. g., jejunium, Missæ auditionem et Confessionem vovisset, hoc votum diceretur obligatorium sub mortali; quia revera sub mortali obligat lex Ecclesiastica illas ipsas res jubens⁵.

⁴ Deut. xxiii; Eccle. v. — ⁵ Ep. xlvi et cxxvii.

⁵ Quodl. m. a. 2. Obligatio voti causatur a fidelitate ad Deum; ideo est major quam obligatio juramenti, quæ est ex reverentia Dei. Idem Angelicus, 2, 2, q. 89, a. 8.

⁶ Hinc inserunt (ait S. Alphonsus, *Op. Mor.*, l. III, n. 211), quod votum vitandi peccatum non obligat, nisi juxta illius gravitatem: puta si voves vitare mendacium, mentiendo peccas tantum leviter, sed dupliciter, contra veritatem et contra votum: Salmanticenses cum Sanchez, Trulenco, Navarro, etc. Nisi tamen vitatio illius peccati ob causas sit res magni momenti, prout mendacium valde indecens esset personæ in dignitate constitutæ; vel nisi per illud peccatum multum quis impediatur a prefectu in virtutibus. Salmanticenses.

⁵ Contra vero (ait Sporer), vota orandi quotidie quinque Pater et Ave, vel Litaniæ B. V., etc., censentur esse de re levi, et sub veniali tautum obligare; quia etiam respectu legum publicarum censerentur esse de materia levi, et eorum executio non multum confert, nec eorum omissione multum derogat honori divino. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, nn. 212, 220.

251. An (quæres) materiæ leves in votis possint secum coalescere, et peccatum mortale constituere? Affirmative: si diversæ materiæ leves voto promissæ fuerint per modum unius, et ideo dies non adsignetur ut terminus, sed ne ultra illum differatur executio: tunc una materia cum materia alterius diei continuatur. Aliter vero esset, si illa parva materia sit affixa diei: tunc transacto die, transit etiam promissum, neque cum alio unitur.

Ut autem dognoscatur, an materiæ voti sint per modum rerum complurium vel unius, interroganda est ipsa voventis intentio, suprema lex voti. Quæ si dubia sit, resolutio fit juxta communem sensum Doctorum, qui tenent diversas materias esse per modum unius et coalescere in votis realibus, non in personalibus: sic esset votum *reale*, si quis voveat dare unam monetulam quotidie per annum; esset *personale*, si voveat recitare unum Pater singulis anni diebus. Quod si adhuc res dubia maneat, votum censemur affixum diei, adeo ut ejus materiæ non coalescant, sed quælibet terminetur in die; quisque enim minoris quo potest, censemur voluisse se obligare.

252. Q. 2. Quid sentiendum de voto dubio?

R. Vel dubitatur, an votum fuerit emissum; vel an votum emissum fuerit validum; vel an votum valide emissum, fuerit impletum.

Si dubitatur, utrum votum fuerit emissum, vovens ad nihil tenetur, si adhuc dubium perseveret post sufficientem diligentiam ad illud tollendum. Ita communiter Anacletus, Cabassutius, Ferraris, Gousset, Salmantenses, Sanchez, Sporer, Suarez, etc.; in dubio enim odia sunt restringenda, et melior est conditio possidentis. — Idem dicendum si dubites an voto comprehendatur aliquid: non teneris quoad partem de qua dubitas. Sic in jure cum aliqui vota quædam certo emisissent, et postea dubitarent, an tenerentur ad majus vel ad minus promissionis factæ, sancitum fuit eos teneri ad minus: nam in dubiis liberum est sequi quod magis placuerit¹.

Si dubitatur, utrum votum certe emissum, fuerit validum, vovens ad votum obligatur: esset si voverit et dubitet, an

¹ Cap. Ex parte xviii, de censib.; et Glossa in loc. cit.

habuerit animum se obligandi ; nam præsumitur recte factum quod erat de jure faciendum : neque quis censeri debet voluisse inaniter vovere. Hinc ad rem habet D. Thomas : *Si autem dubitet, quomodo id vovendo se habuerit, debet tutiorem viam eligere, ne se discriminari committat*¹, scilicet violandi votum, quod certo supponitur emissum, ut patet ex toto illius contextu. — Item est si dubitetur de advertentia sufficienti, paritate rationis (nisi ante septennium fuerit votum emissum, nam tunc vovens in dubio non censetur sufficienti rationis usu donatus ; res enim ex communiter contingentibus resolvenda est). Idem est in dubio, an votum fuerit emissum ante, an vero post septennium ; nam omnis actus præsumitur factus tempore habili et rite, donec contrarium non constet.

Si tandem dubitatur, utrum votum certe emissum fuerit impletum, votum certo implendum est ; quia votum est in possessione, et dubitanti incumbit probare, se illud jam certo implevisse.

253. Q. 3. *Quid de voto disjunctivis vocabulis nuncupato?*

R. Votum disjunctivum, nempe præstandi unum de duobus vel unum de pluribus, validum est ; cum vera sit promissio, et satis res designatae sint. Id unum remanet, ut electio fiat a voente, cum eam sibi reservavit ; unde si promisisti unum ex tuis calicibus, ex tuis animalibus, tuum est eligere ex illis² : at facta electione, rem electam præstare debes, etsi postea altera pars pereat ; nam votum determinasti per electionem. Imo adhuc ad partem superstistem teneris, licet alia pars ante determinationem perierit, si tu fuisti in mora culpabili in determinando ; tunc enim ex modo te habendi tacite censeris voluisse obligationem indeterminatam ad illam partem determinare.

Aliter esset, si res una totaliter et omnino perierit absque

¹ In 4, d. 38, q. 1, a. 3, quæst. iii, solut. i, ad 6. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 196; et l. I, n. 28; *Homo Apost.*, tract. V, n. 25.

² Si tamen unum de duobus est inutile vel vanum, tum nullum esset votum ; cum ex una parte promissio sit tantum sub disjunctione ; ex alia vero parte rem vanam eligere sit peccaminosum. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 224.

tua culpa ante electionem ; votum tunc corruit, quia non amplius habes potestatem eligendi, sub qua quidem te tantummodo obligasti ad votum. Item est, si facta electione, pereat res electa, et non alia : v. g., vovisti dare bovem vel equum ; postea statuisti dare bovem, et equum vendidisti ; si ante traditionem absque tua culpa bos penitus pereat, ad nihil teneris. Cum enim votum evaserit absolutum per determinationem, res semel determinata debetur (non alia aut ejus pretium) : porro res determinata, ut supponitur, omnino et totaliter periiit.

254. Q. 4. *Quid de voto conditionato ?*

R. 1 : Cum Stapt : « Aliqui vota conditionata de superstitione accusant, eo quod homo cum Deo quasi transigere et pacisci videatur, dum quidpiam non nisi sub certa conditione spondet. Verum præterquam quod hæc votorum species ab ipsis sacris Paginis suffragium accipiat, v. g., ab exemplo Jacobi¹, eadem de illa obtinent quæ generatim de piis petitionibus dicimus : scilicet etiam per hæc vota fidem, fiduciam, nostramque erga Deum devotionem exhibemus : et Deus ipse de ordine stabilito nihil immutare cogitur, utpote qui ab æterno omnia sibi præsentia intuetur². » Hoc posito :

R. 2 : Votum conditionatum potest esse vel de conditione impossibili et turpi ; vel de conditione possibili et honesta : et quidem præsenti, præterita, aut futura : — 1. votum de conditione impossibili et turpi est nullum, imo est impium ; quia sic Deus ludibrio haberetur ; — 2. votum de conditione possibili et honesta tam præsenti quam præterita, statim validum est vel invalidum, prout conditio existit vel non : neque vere dici potest conditionatum, cum conditionis effectus sit suspendere actum in eventum futurum et incertum ; — 3. votum de conditione futura, si est de futuro necessario, statim obligat ; sed ejus executio suspenditur usque ad conditionis eventum, cum talis præcise sit ipsa voventis voluntas ; conditio enim ex se obligationem non infirmat, sed tantum modum imponit. Si vero est de futuro contingenti, votum non

¹ Gen. xxviii.

² Th. Mor., § 241.

obligat ante conditionis eventum ; ipsa autem conditione cessa-
nte, votum fit nullum ; talis enim est voventis mens. Hinc
legitur : *Facies sicut promisisti Domino*¹; nota illud *sicut*.

Hic tamen notandum : 1. conditiones implendas esse non tantum æquivalenter, sed etiam specificè; nam cum votum sit lex ligans, non ita facile extendi debet. Sic si vovisti jejunium casu quo pejeraveris, non teneris ad jejuniū, si blasphemaveris ; 2. conditionem valere, licet sit de bonis temporalibus, ut si quis voeat aliquid, si convaluerit; quia melior est sanitas, quam ejus oppositum, ut nempe ea utamur ad serviendum Deo. Item valet si conditio sit in poenam, ut si voveas Religionem ingredi, si blasphemaveris ; nam est ad bonum, nempe ad abstinendum a peccatis. Qui vero vovit dare unum aureum si omittat festo die audire Sacrum, si non audiat ob infirmitatem, non tenetur dare, quia illud votum censemur poenale, nec datur poena sine culpa. Tenetur e contra ad votum qui promisit sub voto dare aureum singulis vicibus quibus juraverit, etsi inadvertenter juret; quia iste censemur vovisse non mere in poenam, sed etiam in sui medicinam, ut ita eradicet malam consuetudinem. Billuart.

255. Q. 5. Quotuplex peccatum committit qui votum violat ?

R. Vel votum est de re jam præcepta, vel de re nullimode præcepta. Si 1, duplex erit peccatum in voti violatione : unum contra virtutem, ad quam pertinet res voto promissa ; aliud contra virtutem Religionis : nam duplex præceptum violatur. Si 2, unum erit peccatum contra Religionem ; quia vovens hoc casu non aliam sibi vult obligationem imponere, quam quæ exoritur vi voti. Hinc vovens vitare mendacium, si mentiatur, peccat et contra fidelitatem et contra veritatem ; at vovens ingredi Religionem, si non ingrediatur, committit tantum peccatum infidelitatis ; quia per se Religio non est præcepta².

256. Quandonam (quæres) votum implendum est? — Si votum est *negativum*, obligat semper, uti legis negativæ pro-

¹ Deut. cap. xxiii. — Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 219.

² Utrum autem violatio cuiuscumque voti induat etiam malitiam sacrilegiū, negant alii cum Suarez; quia peccatur tantum contra fidelitatem Deo debitam, ideoque est perfidia. Alii affirmant cum Angelico, quia per votum res fit sacra Deo; verum in quonam consistit sacrilegium, nisi in hoc, quod quis irreverenter se habeat ad rem sacram? — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 47.

prium est : tale esset votum, v. g., non ludendi. Si *positivum*, tunc si vovens designavit tempus, v. g., jejunandi in tali vigilia, obligatio erit pro tempore illo, ita ut peccet eo tempore minime implendo ; faceret enim contra promissum¹. Quod si nullum fuerit determinatum tempus implendi voti, votum impleri debet quamprimum moraliter et commode poterit, habita ratione circumstantiarum. Est regula juris : *In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, res præsenti die debetur*. Hinc ait Scriptura : *Si quid vovisti Domino Deo, non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus Deus tuus; et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*² (M).

257. Quænam autem censemur gravis dilatio voti, si tempus sit indeterminatum, videndum est an votum respiciat Dei obsequium temporaneum, v. g., tot recitandi Rosaria, tot peragendi jejunia, tot donandi Ecclesiæ libellas; vel an respiciat obsequium Dei perpetuum, v. g., ingrediendi Religionem.

Si 1, dilatio erit mortalis, si fiat absque gravi causa per longa tempora, nempe ad duos, vel tres annos, ut recte dicunt : nam quisque censemur sic obligationem suam accipere,

¹ Obligatio tamen exinguitur lapsu temporis illius, si constet voventem certum illud tempus determinasse præcise ob aliquam connexionem rei voto promissæ cum tempore ipso : ut si quis, v. g., voeat peregrinationem ad urbem Romam tempore hebdomadæ Sanctæ, ut mysteriorum passionis Christi celebrationi intersit. Si vero non constet tempus illud fuisse præcise determinatum ob talem connexionem, sed potius ad sollicitandum voti implementum, tunc eo etiam tempore præterlapsò, obligatio voti subsistit ; quia in hoc casu votum non comprehendit rem promissam et circumstantiam temporis per modum unius; sed virtualiter duo habentur vota, unum de re certa facienda, alterum de ea non differenda ultra tale tempus. Ergo si tempore illo non impleatur, peccabitur ; sed res adhuc præstanda erit.

² Deut. xxiii. « Paul promet à Dieu purement et simplement (ait ad rem cl. Card. Gousset, *Théol. Mor.*, n. 505) de donner une certaine somme aux pauvres ; il pourrait facilement la donner sans délai, mais il prévoit que son aumône, étant différée de quelques mois, sera plus utile ; il peut certainement attendre. Vous avez fait vœu de vous confesser une fois chaque mois ; vous pouvez renvoyer votre confession de quelques jours au delà du mois, s'il se présente une fête pour laquelle vous désirez vous confesser. » — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 220.